

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady norm społecznych,
- podaje przykłady aktów prawnych,
- wymienia konsekwencje naruszania norm społecznych, w tym norm prawnych,
- wymienia organy władzy uczestniczące w procesie stanowienia prawa w Polsce,
- podaje źródła prawa stanowionego obowiązującego w Polsce,
- wyjaśnia, na czym polega nadrzędna rola konstytucji w Polsce,
- wymienia dzienniki urzędowe (*Dziennik Urzędowy, Monitor Polski*),
- podaje przykłady organów i instytucji udzielających porad prawnych,
- rozpoznaje działania typowe dla następujących zawodów prawniczych: adwokatów, radców prawnych, notariuszy,
- podaje przykłady spraw, których może dotyczyć informacja publiczna,
- podaje przykłady instytucji zobowiązanych do udzielania informacji publicznej,
- podaje przykłady praw i wolności człowieka uwzględnionych w *Konstytucji RP*,
- podaje przykłady praw przysługujących w Polsce mniejszościom narodowym i etnicznym oraz grupom posługującym się językiem regionalnym,
- podaje przykłady konstytucyjnych środków ochrony praw człowieka w Polsce,
- wymienia przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich,
- podaje przykłady działających w Polsce organizacji, których celem jest obrona praw człowieka,
- wymienia instytucje tworzące strasburski system praw człowieka (Rada Europy, *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, Europejski Trybunał Praw Człowieka),
- podaje przykłady łamania praw człowieka oraz zagrożenia z tego wynikające,
- rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne,
- definiuje podstawowe pojęcia z zakresu prawa cywilnego (osoba fizyczna, powód i pozwany, testament),
- wymienia podstawowe formy nabycia własności,
- wymienia strony postępowania cywilnego i wskazuje przysługujące im prawa,
- rozpoznaje podstawowe zasady obowiązujące w postępowaniu cywilnym,
- wymienia elementy konstytucyjnej definicji małżeństwa,
- podaje skutki prawne zawarcia małżeństwa,
- wymienia prawa i obowiązki rodziców i dzieci,
- właściwie posługuje się podstawowymi pojęciami z zakresu prawa karnego (oskarżyciel, oskarżony, przestępstwo, wykroczenie, apelacja),
- wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa karnego (nie ma przestępstwa bez ustawy, domniemanie niewinności),
- wymienia etapy postępowania karnego i jego uczestników,
- wskazuje dziedziny życia publicznego regulowane przez prawo administracyjne,
- wymienia podstawowe elementy decyzji administracyjnej,
- wymienia środki zaskarżenia decyzji administracyjnej,
- wymienia podstawowe prawa przysługujące obywatelom polskim w zakresie opieki społecznej i zdrowotnej,
- wymienia instytucje kierujące systemem ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz służbą zdrowia (KRUS, ZUS, NFZ),

- rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe,
- podaje podstawowe zasady korzystania z publicznej opieki zdrowotnej,
- wymienia problemy społeczne, z którymi boryka się państwo polskie,
- wymienia podstawowe zasady funkcjonowania systemu opieki społecznej w Polsce,
- wymienia podstawowe przyczyny bezrobocia,
- podaje podstawowe informacje dotyczące systemu szkolnictwa w Polsce, w tym szkolnictwa wyższego,
- podaje przykłady podmiotów międzynarodowego prawa publicznego,
- wymienia przykładowe zasady międzynarodowego prawa publicznego,
- podaje przykłady pozytywnych i negatywnych aspektów procesu globalizacji,
- podaje przykłady współczesnych konfliktów międzynarodowych,
- wymienia sposoby rozwiązywania konfliktów etnicznych,
- podaje cechy współczesnego terroryzmu,
- podaje cele i zasady funkcjonowania ONZ,
- wymienia przykłady działań ONZ na rzecz pokoju na świecie, w tym wybrane misje pokojowe,
- rozpoznaje główne zasady i obszary funkcjonowania Unii Europejskiej,
- wymienia główne organy i instytucje Unii Europejskiej,
- podaje korzyści wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej dla polskich obywateli,
- podaje rok wstąpienia Polski do Unii Europejskiej,
- wymienia główne cele i zadania NATO,
- podaje rok wstąpienia Polski do NATO,
- rozpoznaje zadania ambasadorów i konsulów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który opanował wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- wyjaśnia znaczenie terminu „norma społeczna”,
- wymienia typy norm społecznych,
- podaje przykłady różnych typów norm społecznych,
- wyjaśnia, czym się różnią normy prawne od innych typów norm społecznych,
- przyporządkowuje do poszczególnych typów norm odpowiednie kategorie oceny zachowania,
- wymienia cechy norm prawnych,
- uzasadnia konieczność przestrzegania norm prawnych,
- wymienia pozytywne aspekty poznawania prawa,
- wyjaśnia znaczenie zasady „nieznajomość prawa szkodzi”,
- przedstawia zasięg terytorialny i podmiotowy obowiązującego w Polsce prawa,
- wyjaśnia, jak należy rozumieć zasadę „prawo nie działa wstecz”,
- odszukuje konkretne źródła prawa w dziennikach urzędowych,
- przedstawia hierarchię źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce,
- wyjaśnia, na czym polega szczególna moc *Konstytucji RP*,
- wymienia podstawowe etapy procesu legislacyjnego w Polsce i uczestniczące w nim podmioty,
- wymienia podstawowe rodzaje prawa,
- podaje przykłady spraw regulowanych przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne,
- wyszukuje informacje na temat dostępnych możliwości uzyskania porady prawnej w sytuacjach typowych,
- podaje, jaki jest zakres działalności adwokatów, radców prawnych i notariuszy,
- wyjaśnia, na czym polega prawo do uzyskania informacji publicznej,

- wskazuje podmioty mogące ubiegać się o uzyskanie informacji publicznej,
- wyjaśnia, jakie sprawy obywatel może załatwić dzięki dostępowi do informacji publicznej,
- odszukuje proste informacje publiczne, korzystając z usług e-administracji,
- wymienia przykładowe informacje udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej,
- pisze przykładowy wniosek o udzielenie informacji publicznej,
- wymienia zasady ogólne dotyczące ochrony praw człowieka wymienionych w *Konstytucji RP*,
- wymienia prawa człowieka przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym oraz grupom posługującym się językiem regionalnym,
- wymienia konstytucyjne środki ochrony praw człowieka w Polsce,
- wyjaśnia, na czym polega prawo do: sądu, zaskarżenia, wynagrodzenia za szkodę, złożenia skargi konstytucyjnej, wystąpienia do Rzecznika Praw Obywatelskich,
- wymienia przykładowe formy działalności Rzecznika Praw Obywatelskich,
- pisze przykładową skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich,
- wymienia podstawowe elementy procedury składania skargi konstytucyjnej,
- omawia zakres i formy działalności wybranej organizacji broniącej praw człowieka,
- przedstawia okoliczności historyczne, które miały wpływ na powstanie systemów ochrony praw człowieka,
- podaje podstawowe informacje na temat *Powszechnej deklaracji praw człowieka*,
- prezentuje podstawowe informacje na temat strasburskiego systemu praw człowieka [Rada Europy, *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, Europejski Trybunał Praw Człowieka],
- wymienia podstawowe zasady składania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu,
- wymienia formy łamania praw człowieka i ilustruje je odpowiednimi przykładami,
- rozpoznaje przypadki naruszeń praw człowieka opisane w tekstach publicystycznych,
- wymienia przyczyny łamania praw człowieka,
- wskazuje i charakteryzuje zagrożenia wynikające z łamania praw człowieka, w tym w państwach demokratycznych,
- porównuje skalę łamania praw człowieka w państwach demokratycznych i niedemokratycznych,
- podaje przykłady norm z prawa cywilnego,
- wyjaśnia, czym się różni zdolność prawna od zdolności do czynności prawnych,
- wymienia podstawowe cechy prawa cywilnego,
- właściwie posługuje się podstawowymi pojęciami z zakresu prawa cywilnego [zobowiązanie, prawa majątkowe, prawa osobiste, przedstawicielstwo ustawowe, pełnomocnictwo, zobowiązanie, rzecz, własność, spadek, zachówek, dziedziczenie ustawowe], a także rozpoznaje przepisy prawne, w których pojęcia te zostały zdefiniowane,
- podaje przykłady praw majątkowych i praw osobistych,
- wymienia uprawnienia właściciela rzeczy,
- podaje podstawowe zasady dziedziczenia testamentowego,
- pisze przykładowy pozew cywilny,
- przedstawia przebieg postępowania cywilnego,
- wymienia przeszkody prawne uniemożliwiające zawarcie małżeństwa oraz możliwe powody unieważnienia związku małżeńskiego,
- właściwie posługuje się podstawowymi pojęciami z zakresu prawa rodzinnego [małżeństwo, wspólnota majątkowa, obowiązek alimentacyjny],
- pisze przykładowy wniosek alimentacyjny,

- wyjaśnia, na czym polega różnica między *Kodeksem karnym* a *Kodeksem postępowania karnego*,
- rozpoznaje zastosowanie podstawowych zasad prawa karnego [nie ma przestępstwa bez ustawy, domniemanie niewinności] w przepisach prawnych i wyjaśnia konsekwencje łamania tych reguł,
- wymienia strony postępowania karnego [przygotowawczego i procesowego] oraz przysługujące im prawa,
- wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa,
- podaje podstawowe zasady regulujące prowadzenie rozprawy w procesie karnym,
- pisze przykładowe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa,
- właściwie posługuje się podstawowymi pojęciami z zakresu prawa administracyjnego [administracja publiczna, organ administracji publicznej, akt administracyjny],
- wymienia podstawowe cechy prawa administracyjnego,
- wymienia etapy postępowania administracyjnego oraz biorące w nim udział podmioty [i innych jego uczestników],
- krótko charakteryzuje środki zaskarżenia decyzji administracyjnej,
- pisze przykładowe odwołanie od decyzji administracyjnej,
- wymienia zadania sądów administracyjnych,
- wymienia główne zasady i cele funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych,
- przedstawia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce,
- odczytuje z różnych źródeł informacji [tekst narracyjny i normatywny, wykres, tabela] dane dotyczące stanu wiedzy Polaków na temat funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych,
- wymienia rodzaje ubezpieczeń funkcjonujących w Polsce,
- wymienia zadania:
 - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
 - Narodowego Funduszu Zdrowia,
- wymienia przykłady wykluczenia społecznego oraz wskazuje jego konsekwencje,
- podaje przykłady działań podejmowanych przez państwo polskie w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego,
- odczytuje z różnych źródeł informacji [teksty narracyjny i normatywny, wykres, tabela] dane dotyczące poziomu i zasięgu bezrobocia oraz wykluczenia społecznego w Polsce,
- przedstawia strukturę szkolnictwa w Polsce, w tym szkolnictwa wyższego,
- wyjaśnia, w jaki sposób można podnosić swoje kwalifikacje zawodowe,
- wymienia formy dwustronnych stosunków międzynarodowych,
- podaje cechy współczesnych stosunków międzynarodowych,
- wyjaśnia, czym jest międzynarodowe prawo publiczne,
- wymienia podmioty międzynarodowego prawa publicznego,
- wyjaśnia znaczenie zasad międzynarodowego prawa publicznego [zasady suwerenności, integralności terytorialnej, nienaruszalności granic, nieingerowania w sprawy wewnętrzne państwa, samostanowienia narodów, pokojowego rozstrzygnięcia sporów, powstrzymywania się od groźby użycia siły lub jej rzeczywistego użycia],
- wymienia podstawowe aspekty procesu globalizacji,
- podaje przykłady zjawisk świadczących o globalizacji w wymiarach politycznym, ekologicznym, ekonomicznym, komunikacyjnym i kulturowym,
- wymienia skutki globalizacji w polityce, kulturze i życiu społecznym,
- podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których działalność ma istotny wpływ na proces globalizacji,
- wymienia przyczyny, konsekwencje i formy konfliktów etnicznych,

- podaje przykłady współczesnych konfliktów etnicznych na obszarze Unii Europejskiej,
- właściwie posługuje się terminami „migracje”, „uchodźcy”, „asymilacja”, „grupa etniczna”, „integracja”,
- podaje przykłady działań o charakterze terrorystycznym,
- wymienia główne współczesne organizacje terrorystyczne,
- wymienia metody walki ze współczesnym terroryzmem,
- przedstawia okoliczności, które doprowadziły do powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- podaje podstawowe informacje na temat *Karty Narodów Zjednoczonych*,
- wymienia główne organy ONZ i podaje, jakie są ich zadania,
- podaje przykłady wyspecjalizowanych organizacji, funduszy, programów i agend Narodów Zjednoczonych,
- przedstawia podstawowe uwarunkowania mające wpływ na proces integracji europejskiej,
- wymienia państwa należące współcześnie do Unii Europejskiej i wskazuje je na mapie,
- wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej,
- wymienia prawa przysługujące obywatelom Unii Europejskiej,
- wymienia główne organy i instytucje Unii Europejskiej (Komisję Europejską, Radę Europejską, Parlament Europejski, Radę Unii Europejskiej i Trybunał Sprawiedliwości UE),
- omawia okoliczności, które doprowadziły do powstania Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego,
- wymienia główne organy NATO,
- wymienia państwa należące do NATO i wskazuje je na mapie,
- właściwie posługuje się terminami „polityka zagraniczna”, „racja stanu”, „dyplomacja publiczna”, „misja dyplomatyczna”,
- wymienia sprawy, które obywatel polski może załatwić w konsulatach.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wymagania na ocenę dostateczną oraz:

- podaje przepis *Konstytucji RP*, z którego wynika obowiązek wskazywania podstawy prawnej,
- właściwie posługuje się oznaczeniami jednostek redakcyjnych aktu normatywnego,
- wyjaśnia, jakie mogą być konsekwencje łamania zasady „nieznajomość prawa szkodzi”,
- odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywny, wykres, tabela, plakat] informacje na temat poziomu wiedzy o prawie wśród pełnoletnich Polaków,
- porównuje źródła prawa stanowionego w Polsce – z uwzględnieniem zakresu ich obowiązywania i miejsca zajmowanego przez nie w hierarchii,
- wyjaśnia znaczenie terminu *vacatio legis*,
- uzasadnia konieczność stosowania zasady „prawo nie działa wstecz”,
- wyjaśnia, jakie są zasady działania Internetowego Systemu Aktów Prawnych,
- interpretuje konstytucyjne zapisy dotyczące procesu legislacyjnego w Polsce,
- wyjaśnia, jakie są konsekwencje łamania zasady „prawo nie działa wstecz”,
- przedstawia zasady działania Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego,
- odszukuje informacje na temat działalności organizacji i instytucji udzielających pomocy prawnej w nietypowych sytuacjach [np. poszukujących ludzi zaginionych],
- wyjaśnia, na czym polega transparentność życia publicznego,
- wyjaśnia, na czym polega działalność organizacji typu *watchdog*, i odszukuje informacje na ich temat,

- charakteryzuje podstawowe sposoby przechowywania i udostępniania informacji publicznej,
- wymienia sytuacje, w których dostęp do informacji publicznej może zostać ograniczony,
- przyporządkowuje konkretne prawa człowieka do odpowiednich kategorii uwzględnionych w *Konstytucji RP*,
- wymienia konstytucyjne warunki, które muszą zostać spełnione, aby można było ograniczyć korzystanie z praw człowieka,
- analizuje konstytucyjne prawa człowieka z uwzględnieniem koncepcji praw jednostki [prawa człowieka, prawa obywatela],
- analizuje przepisy prawne z *Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym*,
- analizuje wybrane przypadki łamania praw człowieka, w tym wskazuje, jakie konstytucyjne środki ochrony tych praw były dostępne w omawianych sytuacjach,
- określa zakres działalności i uprawnień Rzecznika Praw Obywatelskich,
- odszukuje informacje na temat celów szczegółowych oraz form działania wybranej organizacji broniącej praw człowieka,
- wyjaśnia, jakie jest znaczenie skargi konstytucyjnej w systemie ochrony praw człowieka w Polsce,
- wymienia państwa należące do Rady Europy i wskazuje je na mapie,
- analizuje przykładowe skargi złożone do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu oraz wybrane wyroki Trybunału,
- wyjaśnia znaczenie *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* dla europejskiego systemu ochrony praw człowieka,
- wymienia warunki dopuszczalności skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu,
- określa skalę łamania praw człowieka w Polsce i na świecie na podstawie zestawień statystycznych oraz raportów organizacji pozarządowych,
- zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym,
- porównuje instytucje przedstawicielstwa ustawowego i pełnomocnictwa,
- wyjaśnia, na czym polega różnica między *Kodeksem cywilnym* a *Kodeksem postępowania cywilnego*,
- analizuje proste kazusy dotyczące prawa cywilnego, np. prawa spadkowego,
- analizuje pod kątem poprawności przykładowy pozew cywilny,
- interpretuje wybrane przepisy z *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*,
- wyjaśnia, na czym polega unieważnienie małżeństwa i wymienia jego konsekwencje prawne,
- analizuje pod kątem poprawności przykładowy wniosek alimentacyjny,
- analizuje proste kazusy dotyczące prawa rodzinnego,
- analizuje pod kątem poprawności przykładowe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa,
- analizuje proste kazusy dotyczące prawa karnego,
- interpretuje wybrane przepisy *Kodeksu karnego* i *Kodeksu postępowania karnego*,
- analizuje pod kątem poprawności: odwołanie od decyzji administracyjnej, zażalenie na postanowienie organów administracyjnych, skargę administracyjną,
- analizuje proste kazusy prawne dotyczące prawa administracyjnego,
- wymienia przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej,
- rozpoznaje rodzaje administracji publicznej,
- interpretuje wybrane przepisy z *Kodeksu postępowania administracyjnego*,
- analizuje proste kazusy dotyczące systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w Polsce,

- analizuje informacje na temat tego, w jaki sposób Polacy oceniają funkcjonowanie systemu opieki społecznej i zdrowotnej w Polsce,
- wyjaśnia, jakie uwarunkowania mają wpływ na zjawisko wykluczenia społecznego,
- porównuje różne rodzaje bezrobocia, z uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań oraz konsekwencji społecznych, ekonomicznych, politycznych i kulturowych,
- odszukuje i prezentuje informacje na temat działalności urzędu pracy w jego powiecie,
- omawia podstawowe zasady funkcjonowania systemu bolońskiego w szkolnictwie wyższym,
- przedstawia wady i zalety edukacji zdalnej,
- analizuje problemy i uwarunkowania mające wpływ na wybór ścieżki edukacyjnej dokonywany przez młodych ludzi,
- na wybranych przykładach wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych,
- wymienia cechy międzynarodowego prawa publicznego,
- na wybranych przykładach analizuje działanie międzynarodowego prawa publicznego,
- wyjaśnia, na czym polega zjawisko określane jako efekt motyla,
- na wybranych przykładach wykazuje współzależności występujące między państwami w środowisku międzynarodowym,
- wyjaśnia znaczenie terminów „czystki etniczne” i „ludobójstwo”,
- charakteryzuje metody walki ze współczesnym terroryzmem,
- charakteryzuje wybrany konflikt etniczny na obszarze Unii Europejskiej,
- na wybranym przykładzie opisuje metody i formy działania współczesnych organizacji terrorystycznych,
- charakteryzuje działalność wybranych agend, organów i organizacji wyspecjalizowanych funkcjonujących w ramach ONZ,
- wyjaśnia, na czym polega różnica między prawem pierwotnym a prawem wtórnym Unii Europejskiej,
- omawia obszary funkcjonowania Unii Europejskiej,
- odczytuje z różnorodnych źródeł [teksty narracyjny i normatywny, wykres, tabela] informacje dotyczące społecznej oceny członkostwa Polski w Unii Europejskiej, odczytuje z różnych źródeł [tekst narracyjny i normatywny, wykres, tabela] informacje dotyczące oceny: działalności NATO na rzecz światowego pokoju, członkostwa Polski w NATO, wpływu NATO na pozycję Stanów Zjednoczonych Ameryki w świecie,
- określa i ocenia rolę Stanów Zjednoczonych Ameryki w strukturach NATO,
- na przykładzie wybranych placówek dyplomatycznych RP przedstawia zadania ambasad i konsulatów,
- wymienia priorytety polskiej polityki zagranicznej.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wymagania na ocenę dobrą oraz:

- wyjaśnia, na czym polega różnica między prawem w znaczeniu podmiotowym a prawem w rozumieniu przedmiotowym,
- porównuje różne typy norm społecznych, np. z uwzględnieniem źródeł norm,
- analizuje budowę normy prawnej, rozpoznając jej poszczególne elementy,
- wyjaśnia, na czym polega różnica między aktem prawnym a przepisem prawnym,
- wyjaśnia, na czym polega problem „inflacji” prawa w Polsce,
- omawia zasady publikowania źródeł prawa w Polsce,
- analizuje konstytucyjne zapisy dotyczące ratyfikacji umów międzynarodowych,
- omawia hierarchiczny układ źródeł prawa w Polsce, w tym relację między ustawą a ratyfikowaną umową międzynarodową,
- porównuje zakres działalności adwokatów, radców prawnych i notariuszy,

- odszukuje informacje na temat instytucji udzielających pomocy prawnej w jego miejscowości, gminie lub powiecie,
- określa, jakie jest znaczenie transparentności życia publicznego dla prawidłowego funkcjonowania państwa i społeczeństwa demokratycznego,
- analizuje, jak dostęp do informacji publicznej pomaga obywatelom w rozwiązywaniu problemów w konkretnych sytuacjach z życia codziennego,
- porównuje znaczenie pojęć „prawo” i „wolność”,
- wyjaśnia, jakie miejsce zajmują prawa człowieka w *Konstytucji RP*,
- uzasadnia konieczność ochrony praw przysługujących grupom mniejszościowym, ze szczególnym uwzględnieniem praw mniejszości narodowych i etnicznych oraz grup posługujących się językiem regionalnym,
- odszukuje i prezentuje informacje na temat praw mniejszości polskiej w wybranych państwach,
- porównuje i ocenia działalność wybranych organizacji broniących praw człowieka w Polsce,
- wymienia negatywne konsekwencje wynikające z przewlekłości postępowań sądowych w Polsce oraz wskazuje główne przyczyny tego problemu,
- analizuje przepisy regulujące zasady korzystania z prawa do: sądu, zaskarżenia, wynagrodzenia za szkodę, złożenia skargi konstytucyjnej,
- omawia strukturę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu,
- ocenia działalność Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
- wyszukuje i prezentuje informacje na temat dokonań wybitnych postaci działających na rzecz ochrony praw człowieka, np. laureatów Pokojowej Nagrody Nobla,
- analizuje współczesne zjawiska [polityczne, ekonomiczne, socjalne, kulturowe] zaliczane do przyczyn łamania praw człowieka,
- prezentuje podział prawa cywilnego obowiązujący w Polsce,
- interpretuje wybrane przepisy z *Kodeksu cywilnego* oraz *Kodeksu postępowania cywilnego*,
- przedstawia konstrukcję stosunku cywilnoprawnego określanego jako zobowiązanie,
- rozpoznaje typy postępowań cywilnych i je charakteryzuje,
- analizuje spór społeczny dotyczący: instytucji małżeństwa, modelu rodziny, zakresu władzy rodzicielskiej w tym stanowisko wobec omawianego problemu i konstruuje odpowiednie argumenty,
- porównuje przebieg rozpraw [zasady, etapy] prowadzonych w sądzie powszechnym w ramach postępowania cywilnego i postępowania karnego,
- porównuje prawa przysługujące poszczególnym uczestnikom postępowania karnego,
- porównuje różne rodzaje aktów administracyjnych,
- porównuje akty administracyjne z aktami normatywnymi,
- porównuje decyzje administracyjne z postanowieniami administracyjnymi,
- charakteryzuje i porównuje rodzaje postępowań administracyjnych,
- porównuje decyzję administracyjną z wyrokiem sądu,
- porównuje poszczególne rodzaje ubezpieczeń funkcjonujących w Polsce,
- analizuje uwarunkowania mające wpływ na funkcjonowanie systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w Polsce,
- porównuje różne formy zwalczania bezrobocia i ocenia ich skuteczność,
- analizuje spór społeczny dotyczący zakresu i form funkcjonowania opieki społecznej w Polsce – zajmuje stanowisko w sprawie i konstruuje odpowiednie argumenty,
- wymienia zadania Ministra Edukacji Narodowej i kuratorów oświaty,
- wymienia formy kształcenia ustawicznego,
- planuje i prezentuje swoją indywidualną ścieżkę edukacji,

- odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat łamania zasad międzynarodowego prawa publicznego,
- zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat: wpływu wybranych podmiotów prawa międzynarodowego publicznego na proces globalizacji, ruchów anty- i alterglobalistycznych,
- analizuje spór dotyczący oceny procesu globalizacji – zajmuje stanowisko w sprawie i konstruuje odpowiednie argumenty, problemu terroryzmu międzynarodowego,
- zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat: działalności organów, wyspecjalizowanych, organizacji, funduszy, programów i agend Narodów Zjednoczonych, misji pokojowych ONZ,
- ocenia zasadność i skuteczność działań podejmowanych przez ONZ,
- przedstawia główne etapy procesu integracji europejskiej,
- porównuje zasięg terytorialny Unii Europejskiej, strefy Schengen i strefy euro,
- charakteryzuje poszczególne źródła prawa pierwotnego Unii Europejskiej,
- omawia stosunki NATO z Federacją Rosyjską,
- charakteryzuje główne organy NATO,
- zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat: - roli NATO w budowaniu pokoju na świecie, - przebiegu wybranych operacji wojskowych NATO,
- przedstawia główne inicjatywy międzynarodowe, w które angażuje się państwo polskie [np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski, Trójmorze]

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

- na wybranych przykładach dokonuje wykładni prawa,
- przeprowadza ankietę na temat znajomości źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce oraz sposobów ich publikacji – np. w swojej społeczności szkolnej, a także analizuje i udostępnia wyniki wykonanych przez siebie badań,
- przygotowuje i realizuje skierowaną do społeczności szkolnej akcją promującą instytucje udzielające pomocy prawnej w jego miejscowości, gminie lub powiecie,
- uzyskuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej informacje na temat bieżącej działalności wybranej instytucji lub konkretnego organu władzy w gminie lub powiecie,
- wyjaśnia, w jaki sposób pozyskał zaprezentowane informacje,
- analizuje spory światopoglądowe dotyczące wybranych praw człowieka,
- organizuje debatę na temat praw człowieka i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące wybranego problemu związanego z ochroną praw człowieka,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące działalności np.:
 - Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce,
 - jednej z organizacji, których celem jest obrona praw człowieka,
- jest aktywnym członkiem organizacji broniącej praw człowieka,
- aktywnie uczestniczy w działaniach podejmowanych przez organizacje broniące praw człowieka,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu,

- organizuje debatę poświęconą tematowi łamania praw człowieka w państwach demokratycznych i niedemokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące problemu łamania praw człowieka,
- analizuje złożone kazusy z zakresu prawa cywilnego,
- analizuje złożone kazusy z zakresu prawa rodzinnego,
- analizuje złożone kazusy z zakresu prawa karnego,
- analizuje złożone kazusy z zakresu prawa administracyjnego,
- analizuje złożone kazusy dotyczące systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w Polsce,
- organizuje debatę na temat: ubezpieczeń społecznych w Polsce, funkcjonowania publicznej służby zdrowia w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji,
- organizuje debatę poświęconą:
 - problemom społecznym w Polsce,
 - funkcjonowaniu systemu edukacji w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące: możliwości i zasad studiowania w wybranym państwie świata, form wspierania przez państwo polskie osób studiujących za granicą,
- interpretuje kazusy dotyczące międzynarodowego prawa publicznego,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące wybranych problemów i wyzwań wynikających z procesu globalizacji,
- organizuje debatę poświęconą zagadnieniom związanym z globalizacją i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- przygotowuje i prezentuje na forum społeczności szkolnej materiały [film, plakat, artykuł itp.] dotyczące wybranych metod i form rozwiązywania współczesnych sporów międzynarodowych,
 - organizuje debatę poświęconą: ocenie pracy ONZ, wyzwaniom stojącym przed ONZ, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- odszukuje i prezentuje, np. na forum społeczności szkolnej, informacje na temat funduszy Unii Europejskiej i ich wykorzystania w Polsce oraz w najbliższych państwach członkowskich,
- dokonuje krytycznej analizy zagadnień dotyczących członkostwa Polski w Unii Europejskiej,
- zbiera i prezentuje informacje na temat sporu społecznego dotyczącego oceny polskiego członkostwa w Unii Europejskiej,
- organizuje debatę poświęconą wybranym problemom związanym z funkcjonowaniem Unii Europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- dokonuje krytycznej oceny wybranych aspektów działalności NATO,
- organizuje debatę poświęconą wybranym aspektom funkcjonowania NATO i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,
- odszukuje i prezentuje, np. na forum społeczności szkolnej, informacje na temat członkostwa Polski w NATO,
- odszukuje w różnych źródłach informacje na temat działalności polskich placówek dyplomatycznych w wybranych państwach świata.